

20.

Godność ojcostwa

I. PROSPEKT WARTOŚCI

1.1. CEL OGÓLNY

Rozwój emocjonalny

1.2. CEL SZCZEGÓŁOWY

Poznanie własnej sfery uczuciowej

1.3. CEL WYCHOWAWCZY

Identyfikowanie się z naturalną rolą wyznaczoną przez płeć

1.4. PROPONOWANE TEMATY

- Naturalne pochodzenie człowieka i jego naturalne przeznaczenie do pełnienia określonej roli: ojca, matki, dziecka.
- Jesteśmy powiązani więzami krwi i więzami uczuciowymi¹.

¹ „Rodzina odgrywa szczególną i niezastąpioną rolę w wychowywaniu dzieci. Miłość rodziców, oddając się na służbę dzieciom, aby pomóc im w wydobyciu («e-ducere») tego, co mają w sobie najlepszego, w pełni urzeczywistnia się właśnie w zadaniu wychowawczym: miłość rodzicielska

- Rola uczuć w naszym życiu; miłość ojcowska.
- Jaki powinien być dobry tata?

1.5. ZADANIA DLA UCZNIA, SAMOWYCHOWANIE

Normy

- Ojcostwo ma godność i odpowiedzialność prokreacyjną i wychowawczą.
- Ojciec i jego dziecko żyją i rozwijają się w ciągłym dialogu.
- Ojcostwo naturalne, ludzkie, przedstawia nam – przez analogię – Ojcostwo Boga².

Zasady

- Poprzez konkretne gesty i zachowania okazuję mojemu ojcu miłość i wdzięczność.
- Staram się spędzać dużo czasu z ojcem, rozmawiam z nim, uczę się od niego, on mnie inspiruje do wielu pozytywnych działań.
- Uznaję autorytet ojca, który świadczy o mojej godności syna albo córki³.

1.6. ZADANIA DLA RODZICÓW

Normy

- Godność ojcowska jest jedną z najpiękniejszych godności człowieka.
- Wiąże się z przekazywaniem życia i kształtowaniem drugiego człowieka⁴.
- Ojcostwo realizuje się w związku rodzinnym. Dziecko z natury potrzebuje rodziny.

od początku staje się duszą, a przez to i normą, która inspiruje i nadaje kierunek całej konkretnej działalności wychowawczej, ubogacając ją tak cennymi owocami miłości, jak czułość, stałość, dobroć, usłużność, bezinteresowność i duch ofiary”. KNSK 239.

² Por. Z. Kiernikowski, *Posługiwanie ojcostwu Boga*, Oficyna Wydawnicza Vocatio, Warszawa 2001, s. 140-167.

³ Por. H.J.M. Nouwen, *Zraniony uzdrowiciel*, tłum. J. Grzegorzczak, wyd. Drukarnia św. Wojciecha, Poznań 1994, s. 41-44.

⁴ „Często dzieje się tak, że mężczyzna, który przyczynił się do poczęcia nowego życia, nie chce wziąć za nie odpowiedzialności, zrzuca ją na kobietę, tak jakby ona sama była «winna». Wtedy, gdy najbardziej ona potrzebuje oparcia w nim, on okazuje się cynicznym egoistą, który wykorzystał uczucie albo słabość kobiety, a z kolei nie chce przyjąć żadnej odpowiedzialności za swój czyn”. Jan Paweł II, Messori V., *Przekroczyć próg nadziei*, Wydawnictwo KUL, Lublin 2005, s. 160.

Zasady

- Jako ojciec rodziny biorę odpowiedzialność, za każde poczęte życie.
- Miłość jest podstawową wartością, która tworzy moją relację: „ojciec – dziecko”⁵.
- Odpowiedzialność za wychowanie przypada w takim samym stopniu ojcu i matce.
- Poświęcam dziecku jak najwięcej czasu.

1.7. ZADANIA DLA SZKOŁY, WYCHOWAWCY*Normy*

- Wychowanie w szkole stanowi przedłużenie wychowawczej roli ojcostwa.
- Podobnie jak w rodzinie, szkoła bierze odpowiedzialność za swoich wychowanków.
- Szkoła i wychowawca przejmują na siebie część godności ojcowskiej przez wypełnianie funkcji wychowawczej i nauczycielskiej.

Zasady

- Traktuję wychowanka jak swoje dziecko.
- Biorę odpowiedzialność za wychowywanego i kształtowanego przeze mnie człowieka.
- Jestem świadomy odpowiedzialności i staram się być obecny w ciągłej relacji: ojciec – dziecko – wychowawca.

1.8. SPOSÓB REALIZACJI

Wychowawca przeprowadza anonimową ankietę, w której wychowankowie uwzględniają pozytywne cechy ojca i na jej podstawie wspólnie nakreślają wzorzec „ojca idealnego”. Ankieta jest punktem wyjścia do dyskusji na temat: Jakie cechy powinien mieć tata? Można również podjąć tematy: Co jest najważniejsze w ojcostwie? Za co możesz być wdzięczny swojemu tacie? Za co możesz mu podziękować?

⁵ „Do rodziców należy bowiem stworzenie takiej atmosfery rodzinnej, przepojonej miłością i szacunkiem dla Boga i ludzi, która sprzyjałaby spójnemu osobowemu i społecznemu wychowaniu dzieci. Dlatego rodzina jest pierwszą szkołą cnót społecznych potrzebnych każdemu społeczeństwu”. DWCH 3.

1.9. OSIĄGNIĘCIA, EFEKTY

Istnieje właściwa, rozwijająca się i trwałą więź pomiędzy dzieckiem a jego ojcem. Uczeń rozpoznaje i rozumie, na czym polega godność ojcostwa⁶. Ojciec staje się dla dziecka rzeczywistym autorytetem. Relacja ojca i dziecka staje się coraz głębsza. Konflikty w domu i w szkole rozwiązywane są poprzez rozmowę, we wzajemnym poszanowaniu oraz dzięki świadomości, na czym polega trud ojcostwa.

1.10. ZAGROŻENIA

Możliwy jest brak wzajemnego porozumienia. Mogą pojawiać się konflikty w relacji „ojciec – dziecko”. Dziecko nie rozpoznaje i nie uznaje autorytetu ojca. Może występować jednostronna albo wzajemna agresja. Spotkania z dzieckiem są przypadkowe i nie prowadzą do głębokiej więzi.

⁶ „Do ojca należy reprezentowanie rodziny i ponoszenie za nią odpowiedzialności zewnętrznej, czyli tworzenie warunków do istnienia i działania. (...) Oczekuje się tedy od ojca szczególnego rodzaju troski o rodzinę, troski, która wymaga ofiarnego, uważnego, bezinteresownego strzeżenia powierzonych mu skarbów i gotowości zapłacenia za nie samym sobą – jeśli taka zajdzie potrzeba”. *Człowiek – osoba – płeć*, dz. cyt., s. 212.

II. PEDAGOG

2.1. TREŚĆ MATERIAŁU

Doświadczenie wartości i godności ojcostwa jest jednym z najwcześniejszych doświadczeń dziecka. W miarę upływu lat, począwszy od okresu szkolnego, doświadcza ono ze strony ojca nie tylko jego funkcji opiekuńczej, ale także jego wsparcia moralnego oraz autorytetu i wzoru. Jest to bardzo ważny aspekt rozwoju dziecka, odmienny od doświadczeń związanych z matką. Te dwie role nie są wymienne. Dlatego tak ważne w wychowaniu dziecka jest dojrzałe ojcostwo, będące rzeczywistym autorytetem i oparciem dla rozwijającej się osobowości dziecka.

2.2. LITERATURA WYBRANA Z KOMENTARZEM

Wanda Chotomska (1929-2017), polska pisarka, autorka wierszy i opowiadań dla dzieci i młodzieży, autorka cyklu programów telewizyjnych dla dzieci „Jacek i Agatka” (1962-1973). Jest jedną z najbardziej znanych autorek klasyki dziecięcej. Wśród jej książek znajdziemy między innymi zbiór opowiadań i legend polskich. Są to napisane w sposób przystępny dla dzieci i młodzieży najbardziej znane legendy i podania. Lektura ta jest dla dzieci ważna, ponieważ w ten sposób rozpoczynają one swoją edukację związaną z polską kulturą.

A od tego miejsca daleko, za górami, pagórkami, nad rzeką, w puszczy nad brzegiem Wisły żył myśliwy, który miał trzech synów. Kiedy synowie dorośli, przyszła pora, żeby każdy z nich zaczął samodzielne życie. Ojciec zaprowadził ich na leśną polanę i powiedział:

– Mam tutaj łuk i strzały. Niech każdy wybierze jedną.

Strzelił najstarszy syn. Strzała wylądowała w legowisku niedźwiedzia.

– Będiesz myśliwym – powiedział ojciec.

Naciągnął cięciwę drugi. Strzała trafiła w pień drzewa.

– Ty będziesz bartnikiem – zdecydował ojciec.

Podszedł trzeci. Najmłodszy. Na imię miał Wars. Strzała śmignęła wodę.

– Będę rybakiem! – ucieszył się Wars.

Z dębowego pnia zbudował mocną łódź, przez siedem dni ciosał wiosło, przez siedem nocy wiązał sieć. A potem pożegnał ojca i wypłynął na wiślany nurt.

W. Chotomska, *Legenda o Warszawie i Sawie*, w: *też, Legendy polskie*, Wydawnictwo Literatura, Łódź 2018, s. 67.

Przytoczony powyżej fragment legendy o Warsie i Sawie opowiada o trzech braciach, którym ojciec pomaga wybrać życiową drogę. Fragment ten obrazuje wartość i godność ojcostwa. W powyższym opisie symbolicznie ukazana jest prawda o tym, że to właśnie ojciec określa przyszłość swoich synów, ukazuje im, jaką drogą życiową mają pójść, jak pokierować swoim życiem. Ojciec jest więc dla synów autorytetem, którego słuchają i któremu ufają. Ojciec kieruje się miłością do dzieci, mądrością i doświadczeniem. Synowie wiedzą, że jego słowa poprowadzą ich na właściwe ścieżki, jeśli mu zaufają, nie pobiędzą.

III. NAUCZANIE RELIGIJNE

3.1. NAUCZANIE PAPIESKIE

Jan Paweł II, *Przyszłość idzie przez rodzinę*, red. M. Węclawski, wyd. Księgarnia Świętego Wojciecha, Poznań 1983, s. 57.

Miłość do małżonki, która stała się matką i miłość do dzieci są dla mężczyzny naturalną drogą do zrozumienia i urzeczywistnienia swego ojcostwa. Nade wszystko tam, gdzie warunki społeczne i kulturalne łatwo skłaniają ojca do pewnego uwolnienia się od zobowiązań wobec rodziny i do mniejszego udziału w wychowaniu dzieci, konieczne jest odzyskanie społecznego przekonania, że miejsce i zadania ojca w rodzinie i dla rodziny mają wagę jedyną i niezastąpioną.

Mężczyzna, ukazując i przeżywając na ziemi ojcostwo samego Boga (zob. Ef 3,15), powołany jest do zapewnienia równego rozwoju wszystkim członkom rodziny. Spełni to zadanie przez wielkoduszną odpowiedzialność za życie poczęte pod sercem matki, przez troskliwe pełnienie obowiązku wychowania dzielonego ze współmałżonką, przez pracę, która nie rozbija rodziny, ale utwierdza ją w spójni i stałości, przez dawanie świadectwa dojrzałego życia chrześcijańskiego, które skutecznie wprowadza dzieci w żywe doświadczenie Chrystusa i Kościoła.

Kryzys ojcostwa, jaki obecnie przeżywamy, należy do samej istoty zagrożającego nam kryzysu człowieczeństwa. Gdzie ojcostwo występuje już tylko jako biologiczny przypadek bez ludzkiego aspektu albo jako despotyczna władza, od której trzeba się wyzwolić, tam mamy do czynienia z jakimś zranieniem podstawowej struktury człowieczeństwa.

Elementarz Benedykta XVI (Josepha Ratzingera)..., dz. cyt., s. 12.

Widzimy więc, w jakim sensie miłość potrzebuje prawdy. Jedynie kiedy jest oparta na prawdzie, miłość może przetrwać w czasie, przewyciężyć ulotność chwili, pozostać mocna, by wspierać wspólną drogę. Jeśli miłość nie ma odniesienia do prawdy, podlega zmienności uczuć i nie wytrzymuje próby czasu. Natomiast prawdziwa miłość jednoczy wszystkie wymiary naszej osoby i staje się nowym światłem na drodze prowadzącej do życia wielkiego i pełnego. Bez prawdy miłość nie może dać trwałej więzi, nie potrafi wyprowadzić naszego „ja” z jego izolacji ani uwolnić go od przemijalności, by budować życie i przynosić owoc.

LF 27.

3.2. PISMO ŚWIĘTE

Powiedział też: „Pewien człowiek miał dwóch synów. Młodszy z nich rzekł do ojca: «Ojcze, daj mi część własności, która na mnie przypada». Podzielił więc majątek między nich. Niedługo potem młodszy syn, zabrawszy wszystko, odjechał w dalekie strony i tam roztrwonił swój majątek, żyjąc rozrzutnie. A gdy wszystko wydał, nastał ciężki głód w owej krainie i on sam zaczął cierpieć niedostatek. Poszedł i przystał na służbę do jednego z obywateli owej krainy, a ten posłał go na swoje pola, żeby pasł świnię. Pragnął on napełnić swój żołądek strąkami, którymi żywiły się świnię, lecz nikt mu ich nie dawał. Wtedy zastanowił się i rzekł: Iluż to najemników mojego ojca ma pod dostatkiem chleba, a ja tu przymieram głodem. Zabiorę się i pójdę do mego ojca, i powiem mu: Ojcze, zgrzeszyłem przeciw Bogu i względem ciebie; już nie jestem godzien nazywać się twoim synem: uczyni mnie choćby jednym z twoich najemników. Zabrał się więc i poszedł do swojego ojca. A gdy był jeszcze daleko, ujrzał go jego ojciec i wzruszył się głęboko; wybiegł naprzeciw niego, rzucił mu się na szyję i ucałował go. A syn rzekł do niego: «Ojcze, zgrzeszyłem przeciw Bogu i względem ciebie, już nie jestem godzien nazywać się twoim synem». Lecz ojciec powiedział do swoich sług: «Przynieście szybko najlepszą szatę i ubierzcie go; dajcie mu też pierścień na rękę i sandały na nogi! Przyprowadźcie utuczone cielę i zabijcie: będziemy ucztować i weselić się, ponieważ ten mój syn był umarły, a znów ożył; zaginął, a odnalazł się». I zaczęli się bawić. Tymczasem starszy jego syn przebywał na polu. Gdy wracał i był blisko domu, usłyszał muzykę i tańce. Przywołał jednego ze sług i pytał go, co to ma znaczyć. Ten mu rzekł: «Twój brat powrócił, a ojciec twój kazał zabić utuczone cielę, ponieważ odzyskał go zdrowego». Rozgniewał się na to i nie chciał wejść; wtedy ojciec jego wyszedł i tłumaczył mu. Lecz on odpowiedział ojcu: «Oto tyle lat ci służy i nie przekroczyłem nigdy twojego rozkazu; ale mnie nigdy nie dałeś koźlęcia, żebym się zabawił z przyjaciółmi. Skoro jednak wrócił ten syn twój, który roztrwonił twój majątek z nierządnicami, kazałeś zabić dla niego utuczone cielę». Lecz on mu odpowiedział: «Moje dziecko, ty zawsze jesteś ze mną i wszystko moje, do ciebie należy. A trzeba było się weselić i cieszyć z tego, że ten brat twój był umarły, a znów ożył, zaginął, a odnalazł się» (Łk 15,11-32).

3.3. KATECHIZM KOŚCIOŁA KATOLICKIEGO

Ojcostwo Boże jest źródłem ojcostwa ludzkiego; jest podstawą czci rodziców. Szacunek dzieci – niepełnoletnich lub dorosłych – dla ojca i matki karmi się naturalnym uczuciem zrodzonym z łączącej ich więzi. Tego szacunku domaga się przykazanie Boże. (...) Rodzice powinni uważać swoje dzieci za dzieci Boże i szanować je jako osoby ludzkie. Wychowują oni swoje dzieci do wypełniania prawa Bożego, ukazując samych siebie jako posłusznych woli Ojca niebieskiego (KKK 2214).

Por. KKK 2222; 2572;
2601; 2604; 2690; 2736.

IV. LITERATURA PRZEDMIOTU

Cordes P.J., *Zagubione ojcostwo*, tłum. J. Koźbiał, wyd. Bernardinum, Pelplin 2005.

Człowiek – osoba – płęć, red. M. Wójcik, wyd. Fundacja „Pomoc Rodzinie”, Łomianki 1998.

Dodds B., *Tato w katolickim stylu*, tłum. S. i J. Demscy, Wydawnictwo WAM, Kraków 1994.

- Elementarz Benedykta XVI (Josepha Ratzingera) dla pobożnych, zbuntowanych i szukających prawdy*, oprac. M. Zawada, Wydawnictwo Literackie, Kraków 2008.
- Franciszek, Encyklika o wierze *Lumen fidei*, (29.06.2013), Wydawnictwo M, Kraków 2014.
- Jan Paweł II, Adhortacja *Familiaris consortio*, (22.11.1981), w: tegoż, *Adhortacje apostolskie Ojca Świętego Jana Pawła II*, t. 1, red. M. Romanek, wyd. Znak, Kraków 2006, s. 89-213.
- Jan Paweł II, Messori V., *Przekroczyć próg nadziei*, Wydawnictwo KUL, Lublin 2005.
- Jan Paweł II, *Przyszłość idzie przez rodzinę*, red. M. Węclawski, wyd. Księgarnia Świętego Wojciecha, Poznań 1983.
- Kiernikowski Z., *Posługiwanie ojcostwu Boga*, Oficyna Wydawnicza Vocatio, Warszawa 2001.
- Mierzwiński B., *Mężczyzna – istota nieznana*, Oficyna Wydawniczo-Poligraficzna Adam, Warszawa 1999.
- Nouwen H.J.M., *Zraniony uzdrowiciel*, tłum. J. Grzegorzczuk, wyd. Drukarnia św. Wojciecha, Poznań 1994.
- Oblicza ojcostwa*, red. D. Kornas-Biela, wyd. TN KUL, Lublin 2001.
- Papieska Rada Iustitia et Pax. Kompendium Nauki Społecznej Kościoła*, red. K. Ryczan, J. Kupny, Wydawnictwo Jedność, Kielce 2005.
- Pronzato A., *W ramionach Ojca*, tłum. L. Sędzimir, Wydawnictwo Salwator, Kraków 2004.
- Pulikowski J., *Jak wygrać ojcostwo? Instrukcja obsługi*, wyd. Edycja Świętego Pawła, Częstochowa 2005.
- Pulikowski J., *Warto być ojcem. Najważniejsza kariera mężczyzny*, Inicjatywa Wydawnicza Jerozolima, Poznań 2010.
- Risé C., *Sztuka ojcostwa*, tłum. A. Soćko, wyd. W drodze, Poznań 2006.
- Smith M., *Między ojcem a synem. Dzielenie się wiarą, umacnianie więzi i stawianie się mężczyzną*, tłum. B. Majczyna, Wydawnictwo WAM, Kraków 2004.
- Sobór Watykański II, Deklaracja o wychowaniu chrześcijańskim *Gravissimum educationis*, (28.10.1965), w: tegoż, *Konstytucje, Dekrety, Deklaracje*, red. M. Przybył, wyd. Pallottinum, Poznań 2002, s. 314-324.

